

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба диссертатсияи Фарзонаи Сайфиддин дар мавзуи «Аҳамияти педагогии афкори мутафаккирони асрҳои XII-XIII дар тарбияи насли наврас дар шароити муосири таҳсилот», ки барои барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа PhD, доктор аз рӯи ихтисоси 6D010301-Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот. – Хучанд, 2025. – 10 с.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мазмуну мундариҷаи диссертатсияи Фарзонаи Сайфиддин дар мавзуи «Аҳамияти педагогии афкори мутафаккирони асрҳои XII-XIII дар тарбияи насли наврас дар шароити муосири таҳсилот», ки барои барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа PhD, доктор аз рӯи ихтисоси 6D010301-Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст, ба талаботи шиносномаи ихтисоси илмӣ мутобиқат дорад.

Мубрам будани мавзуи рисоли илмӣ Фарзонаи Сайфиддин дар он зоҳир мегардад, ки рушди ҷомеа дар ҳар кишвари пешрафта бо бойгонии маънавии таърихи гузаштагонаш пайвастагии ногусастанӣ дорад. Аз ҳамин сабаб, ҳар миллати соҳибтамаддун барои рушди соҳаи маориф ва тақмили заковати маънавии мардумаш, пеш аз ҳама, ба густариши илм ва маърифат, эҳтироми мактаб, муаллимон, китобу барномаҳои таълимӣ, дарки масъулияти волидон, худшиносӣ ва шинохти ҷойгоҳи худ дар ҷомеа аҳамияти калон медиҳанд. Аз ин нуктаи назар, унвонҷӯй мавзуи бисер муҳимро барои таҳқиқ интихоб кардааст, ки ба коркард ва асосноккунии тарбияи насли наврас дар шароити муосири таҳсилот муҳим аст.

Дар таҳқиқот вазъи омӯзиши афкор ва нақши онҳо дар тарбияи насли наврас, ҷанбаҳои педагогӣ ва психологӣ, нақши дини Ислом дар ташаккули назарияи педагогии мутафаккирон ва пешниҳоди тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо баррасӣ шудааст.

Дараҷаи наwgонии натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуктаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд. Ин ҷо, пеш аз ҳама, вазифаҳо ва фарзияи илмӣ муааллифро қайд бояд кард, ки дуруст ва фароғири тамоми ҷанбаву паҳлуҳои назариявӣ амалии мавзуи диссертатсия мебошанд. Аз натиҷаҳои диссертатсия, таҳқиқоти таҷрибавӣ-озмоишии анҷомдода, аз рӯи онҳо ҳулосаву тавсияҳои методии коркард ва манзурнамудаи муҳаққиқ бармеояд, ки ӯ ба мақсад расидааст ва вазифаҳои дар назди таҳқиқот гузошташударо ҳаллу фасл намуда, ниҳоят, фарзияҳои илмӣ пешниҳодкардааш дар амал тасдиқ шудаанд.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқот баҳсангез набуда, асоси илмиву воқеӣ доранд. Зеро таҳлилу баррасии таҳқиқоти диссертатсионӣ, натиҷаи корҳои озмоишӣ, хулосаи бобҳо, хулосаҳои умумӣ ва тавсияҳои методии манзургардида собит месозанд, ки аз ҷониби муҳаққиқ, дарвоқеъ, чунин корҳо ба сомон расидаанд:

- нерӯи тарбиявӣ афкори педагогии мутафаккирони форсу тоҷики асрҳои XII – XIII ҳамчун воситаи муассири тарбияи насли наврас ошкор карда шуданд;
- технологияи тадқиқи таълимоти педагогии мутафаккирони асрҳои XII- XIII дар ташаккули шахсияти инсонӣ давраи муосир баррасӣ карда шуданд;
- технологияи истифодаи ахлоқи мутафаккирони форсу тоҷик дар раванди муосири таълим ва тарбияи насли наврас муайян карда шуданд;
- андешаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои XII- XIII оид ба масъалаҳои таълим ва тарбияи насли наврас баррасӣ карда шуданд;
- шароити мусоиди педагогӣ барои тарбияи ватандӯстии хонандагон бо истифодаи афкори педагогии мутафаккирони форсу тоҷики асрҳои XII- XIII, ки ба рушди шуури ватандӯстӣ ва ҳисси қарзи шаҳрвандӣ дар хонандагони синфҳои болоӣ мусоидат мекунанд, муайян карда шуданд;
- сифатҳои шахсият тибқи ғояҳои мутафаккирони асрҳои XII- XIII , ки дар ташаккули шахсияти хонандагон таъсири мусбат мерасонанд, ошкор ва муайян карда шуданд;
- ҷанбаҳои асосии фаъолияти яққояи толибилмон ва устодон вобаста ба истифодаи андешаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои XII- XIII дар раванди корҳои таълимиву тарбиявӣ муайян карда шуданд;
- истифодаи фикрҳои ахлоқии мутафаккирони асрҳои XII- XIII дар ҷараёни таълиму тарбияи шогирдон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии мамлакат асоснок карда шуданд.

Мақсади таҳқиқот ошкор кардани хусусият ва шароитҳои мусоиди педагогии истифодаи афкори мутафаккирони форсу-тоҷики асрҳои XII–XIII ва тадқиқи онҳо дар равандҳои таълиму тарбияи муосир мебошад.

Вазифаҳо ба баррасии ҳолати омӯзиши афкорро Фарзонаи Сайфиддин ба ҷанбаҳои педагогӣ ва равонии мутафаккирон, нақши таълимоти динӣ Ислом дар ташаккули назарияҳои педагогӣ ва пешниҳоди тавсияҳо барои истифодаи онҳо равона кардааст.

Объекти таҳқиқот сарчашмаҳои илмӣ-адабӣ ва таърихӣ-педагогии асрҳои XII–XIII мебошанд, ки андешаҳои педагогиро дар тарбияи насли наврас дар шароити муосир инъикос мекунанд.

Ба хайси **предмети** таҳқиқот унвонҷӯ афкори ахлоқӣ-педагогии мутафаккирони форсу тоҷик ва аҳамияти онҳо дар тарбияи насли наврасро овардааст.

Таҳқиқот се марҳиларо дар бар гирифтааст: таҳлили назариявӣ (2015–2016), ҷамъоварии маълумот ва таҳқиқоти майдонӣ (2016–2019), ва ҷамъбаст ва таҳлили натиҷаҳо (2019–2022).

Таҳқиқот асосҳои назариявӣ ва методологияи худро аз асарҳои классикӣ ва муосири педагогӣ, равшаншиносӣ, фалсафа ва мантиқ гирифта, бо истифода аз методҳои таҳлили назариявӣ, муқоисавӣ, омӯзиши сарчашмаҳо, методҳои эмпирикӣ ва худбаҳодиҳӣ ба роҳ монда шудааст.

Манбаъҳои асосӣ осори мутафаккирони форсу тоҷики асрҳои XII–XIII ва асарҳои муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ мебошанд. Пойгоҳи эмпирикии таҳқиқот озмоишҳо ва пурсишҳо дар муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии Тоҷикистон буда, зиёда аз 1400 нафар хонандагон ва донишҷӯёнро фаро гирифтаанд.

Таҳқиқот имкон медиҳад, ки афкори педагогии мутафаккирони форсу тоҷик доимӣ ва мунтазам омӯзиш ва татбиқ шавад. Ин афкор метавонад нуқсонҳо ва камбудии ҷорӣ раванди таълим ва тарбияро ислоҳ намояд. Ташкил ва татбиқи технологияи истифодаи ин афкор дар барномаҳои таълимӣ ва методикаҳои таълимӣ як навбониҳои илмӣ муҳими таҳқиқот мебошад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаю тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта.

Дар асоси омӯзиш, таҳлил ва арзёбии адабиёту сарчашмаҳои илмӣ педагогӣ-психологӣ ва дидактикӣ ҳамчун инъикоскунандаи далелноки муқаррароти назариявии таҳқиқот қорҳои таҷрибавию озмоишӣ доир ба мавзӯ анҷом дода шудаанд, ки эътимоднокии хулосаю тавсияҳои дар диссертатсия зикршударо бозгӯ мекунанд. Бо беихтилофии мавқеъҳои назариявӣ, ки ташаккули онҳо ба таҳлили ғояҳои педагогии муҳаққиқони гуногун асос ёфтааст, мувофиқати методҳои таҳқиқот бо ҳадафҳои матраҳгардида, бисёрҷанбагӣ ва бардавонии таҳқиқоти роҳандозишаванда дар дараҷаҳои назариявӣ ва амалӣ, тасвиби натиҷаҳои бадастомада таъмин карда шудаанд.

Муҳаққиқ ба омӯзишу таҳлили осори илмӣ олимони маъруфи ватанӣ хориҷӣ даст зада, аз онҳо иқтибосҳои заруриро ҷиҳати боз ҳам возеҳтар сохтани дурустиву эътимоднокии навбониҳои илмӣ, натиҷаҳои таҳқиқот ва хулосаву тавсияҳои методӣ манзурнамудааш ба қор бурдааст.

Дастовардҳои таҳқиқот дар тақия ба методологияи илмӣ, манбаъҳои гуногуни иттилооти педагогӣ, психологӣ ва дидактикӣ, омӯзиши амиқи назарияҳо, қоидаҳо, ғояҳо ва мафҳуму қонунҳои илмӣ зимни тадриси силсилаи

фанҳои гуманитариро ҷамъиятӣ ва дар ин асос таваҷҷуҳи махсус зоҳир намудан ба хусусият, сабабу омилҳо ва натиҷаҳои рӯйдоду ҳодисаҳои таърихӣ, ҳуқуқӣ, инъикоси воқеият тавассути образҳои бадеӣ, шарҳу тавзеҳ ва таҳлили ҳамаҷонибаи онҳо, ки ба ҳадаф, предмет, вазифа ва мантиқи таҳқиқот мувофиқанд, таъмин карда шуданд.

Аз таҳияи диссертатсия бармеояд, ки муҳтавои асосии он ва натиҷаҳои таҳқиқоти озмоишӣ бар асоси ақидаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои XII - XIII гузаронидани таҳқиқот дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, Донишгоҳи омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни, Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи С. Улугзода, Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, бойгонии шаҳрӣ, вилоятӣ ва ҷумҳуриявӣ, Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, Академияи таҳсилоти Тоҷикистон ва ғайра дар шакли гузориш, маърузаю баромадҳо ироа ва татбиқ гардиданд.

Натиҷаҳои таҳқиқот бо назардошти беихтилофӣ дар мавқеъҳо, мувофиқат ба методология ва чандҷабҳаи таҳқиқот ва тасвиби натиҷаҳо эътимоднок арзёбӣ мешаванд.

Мавзӯ ба ихтисосҳои педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пурра мувофиқат мекунад.

Диссертатсия аз муқаддима, ду боб, шаш параграф, хулоса, тавсияҳо ва рӯйхати адабиёт иборат буда, дар маҷмӯъ 176 саҳифа мебошад. Рӯйхати адабиёт низ дар ҳаҷми 151 номгӯӣ оварда шудааст.

Боби аввали диссертатсия бо номи «Масоили таълиму тарбияи наврасону ҷавонон дар осори мутафаккирони форсу тоҷик дар асрҳои XII-XIII» тартиб ёфта, аз се параграф иборат аст: «Масоили тарбияи маънавӣ-ахлоқӣ дар асарҳои мутафаккирони асрҳои XII - XIII ва нақши он дар таълиму тарбияи наврасон ва ҷавонон», «Сарчашмаҳои асосии таълимоти педагогӣ ва меъёрҳои тарбиявии мутафаккирони форсу тоҷик» ва «Моҳият ва алоқамандии назариёти мутафаккирони форсу-тоҷик бо назарияҳои инсондӯстӣ ва худшиносӣ».

Зербоби аввал аз боби якум бо унвони «Масоили тарбияи маънавӣ-ахлоқӣ дар осори мутафаккирони асрҳои XII-XIII ва аҳамияти он дар тарбияи наврасон ва ҷавонон» шомил аст. Афкори педагогии мутафаккирони форсу-тоҷики асрҳои XII-XIII саҳми муҳим ва арзандае дар пешрафти педагогикаи ҷаҳонӣ дорад. Бо вуҷуди ин, мероси педагогии олимону мутафаккирони асримиёнагии Шарқ то замони истиқлоли ҷумҳуриҳои собиқ шӯравӣ ба таври васеъ мавриди таҳлил ва баррасӣ қарор нагирифта буд. Танҳо дар солҳои наздик таваҷҷуҳ ба ин ғанҷинаи афкори педагогӣ дубора эҳё ва баррасӣ шуд. Давраи асримиёнагӣ бо асарҳои мутафаккирон ва олимони форсу-тоҷик

машхур буда, ғояҳои онҳо обрӯи ҷаҳонӣ пайдо кардаанд. Дар таълимоти онҳо ғояҳои пешрафтаи олимони Ғарб ва Шарқ бо таври арзанда инъикос ёфта, заминаи илмӣ асосии тарбияи инсон – педагогика – таҳия шудааст.

Зербоби дуҷуми боби аввал бо унвони «Сарчашмаҳои асосии таълимоти педагогӣ ва меъёрҳои тарбиявии мутафаккирони форсу-тоҷик» номгузорӣ шудааст. Ибни Сино яке аз он мутафаккиронест, ки назарияи таълимоти худро дар асари «Ҳай ибни Яқзон» бар пояи равиҳои ирфонӣ ташкил додааст. Ӯ тарбияи инсонро бо таъкид ба ҳислати покӣ, ифғат ва ҳулки ҳамида пайваست мекунад ва онро бо адли Худо иртибот медиҳад, ки инро моҳияти таваққул медонад.

Зербоби сеҷуми боби аввал бо унвони «Моҳият ва ҳамбастагии назарияи мутафаккирони форсу-тоҷик дар муқоиса бо назарияи инсондӯстӣ ва худшиносӣ» таҳассус дода шудааст. Яке аз роҳҳои устувор ва боваринок барои тарбияи ахлоқии шаҳрвандон ин омӯختани мероси ниёгон, баҳусус саҳифаҳои равшану нурафшони таърих ва тамаддуни онҳо мебошад. Аз ҳамин рӯ, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон таъкид кардаанд, ки барои таҳияи муҳити солими ахлоқӣ зарур аст, ки насли наврас таърих, адабиёт ва ғалсафаи қадимаи халқи худро хуб бишносад. Зеро инсоният танҳо бо омӯзиши афкори таълимии ниёгон метавонист фарзандону наздиконро ба роҳи рост, худшиносӣ ва расидан ба қамоли шахсӣ роҳнамоӣ намояд.

Боби дувҷуми диссертатсия бо номи «Вазъи таълиму тарбияи наврасону ҷавонон ва қори таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба тақмили он бо истифодаи афкори педагогии мутафаккирони форсу-тоҷики асрҳои XII-XIII» ба масъалаҳои тарбияи маънавӣ ва ахлоқии наврасону ҷавонон ва ҳамҷунин таҷрибаҳои амалии тақмилдиҳӣ бо истифода аз афкори педагогии мутафаккирони форсу-тоҷик дар он асрҳо ва таъсири ин усулҳо ба наврасону ҷавонон баҳшида шудааст.

Зербоби аввали боби дувҷум «Технологияи истифодаи ахлоқи мутафаккирони форсу-тоҷик дар раванҷҳои муносири таълим ва тарбияи насли наврас» номгузорӣ шудааст. Арзиш ва аҳамияти тарбиявии осор, баҳусус асари «Ҳай ибни Яқзон»-и Ибни Сино ба ӯ шуҳрати ҷаҳонӣ баҳшидааст. Мундариҷаи ҷовидонаи ин асар роҳнамои инсон ба сӯи қамолебӣ, соҳиб шудан ба ҳислатҳои неқ ва фарқият додан байни ҳубу зишт аст, ки инсонро дар роҳи худшиносӣ таҳрик медиҳад.

Зербоби дуҷуми боби дувҷум бо унвони «Афкори мутафаккирони форсу-тоҷик оид ба саодат ва адолат» номгузорӣ шудааст. Унсурмаолии Қайқовус, ки аз ғайласуфон ва мутафаккирони барҷаста ба

шумор меравад, дар асарҳояш масоили инсондӯстӣ, ватандӯстӣ, неку касбомӯзӣ, ростқавлӣ, ҳақиқатпарастӣ ва халқпарвариро баррасӣ намудааст. Вай махсусан ба мавзӯи эҳтироми байниҳамдигарӣ дар байни инсонҳо ва комгории онҳо таваҷҷуҳи зиёд зоҳир карда, саодат ва адолатро — хоҳ шахсӣ ва хоҳ иҷтимоӣ — ҳамчун унсурҳои муҳими тарбиявӣ ва ахлоқӣ барои ташаккули инсонии комил ва дар осори хеш, бахусус дар «Ҳай ибни Яқзон», таъриф кардааст.

Зербоби сеюми боби дувум бо номи «Таҳлил ва арзёбии самарабахшии натиҷаҳои кори таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба ташаккули тарбияи насли наврас» номгузори шудааст. Барои муайян кардани сатҳи дониши афкори педагогии мутафаккирони форсу-тоҷики асрҳои XII-XIII дар тарбияи насли наврас дар шароити муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, озмоиши педагогӣ гузаронида шуд, ки се марҳиларо дар бар мегирифт:

1. Марҳилаи аввал — муқарраркунанда — дар баргирифта аз таҳияи концепсия, барномаи озмоишӣ, нақшаи кор ва ташҳиси ҳаёати хонандагон буд. Дар ин марҳила таҳқиқоти илмӣ ва методӣ, аз ҷумла таҳқиқоти диссертатсионӣ, таҳлили саволномаҳо дар мавзӯи афкори педагогии мутафаккирони форсу-тоҷики асрҳои XII-XIII ва арзёбии сатҳи фаҳмиши тарбиявӣ ва қарзи шахрвандӣ дар муассисаҳо анҷом шуд.

2. Марҳилаи дувум — ташаккулдиҳанда (таълимӣ) — дар он барномаи таълимии “Қойгоҳи афкори педагогии мутафаккирони форсу-тоҷики асрҳои XII-XIII дар тарбияи насли наврас” таҳия ва дар дарсҳо мустақиман амалӣ гардид. Дар қараёни ин марҳила супоришҳои эҷодӣ ва масъалаҳои масъалавӣ пешниҳод шуда, маводи иловагӣ оид ба омӯзиши афкор таҳлил гардид ва нишондиҳандаҳои самаранокии тарбия ҳамчун сифатҳои шахсият дар хонандагон бо истифода аз ин афкор таҳия гаштанд.

3. Марҳилаи сеюм — назоратӣ — бо анҷоми амалҳои шабех ба марҳилаи аввал, вале бо мақсад ва вазифаҳои тағйирёфта ва бо истифода аз нишондиҳандаҳои ададӣ аз марҳилаи аввал гузаронида шуд. Мақсади асосии марҳилаи охирин муайян кардани натиҷаҳои бадастомада дар гурӯҳи озмоишӣ буд. Дар ин марҳила таъсири мусбати педагогӣ дар раванди озмоиш дар ташаккули тарбия ва ҳиссиёти ватандӯстӣ ва маърифатнокӣ дар хонандагон равшан гардид. Ҳамчунин, дар гурӯҳи назоратӣ низ тағйироти мусбат дар ҳамин давра ошкор шуд, ки ин ба муқоисаи таъсири методикаи педагогӣ равона гардидааст.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқот низ дар ҳаҷми 8 нукта оварда шудаанд, ки дар он унвонҷӯ афкори педагогии мутафаккирони форсу-тоҷик, ба мисли Низомии Ғанҷавӣ, Ибни Туфайл ва дигарон, бо тамаркуз ба тарбияи ахлоқӣ, маънавӣ ва

худшиносӣ заминаи устувори ташаккули шахсиятро барои насли наврас овардааст, ки омӯзиши назарияи таълимӣ ва тарбиявӣ онҳо барои беҳдошти раванди таълим ва баланд бардоштани худшиносии миллӣ аҳамияти бузург дорад. Хусусияти беназири асари “Ҳай ибни Яқзон” ва андешаҳои Ибни Туфайл ҳамчун намунаи ибрати маънавӣ ва ахлоқӣ барои насли ояндасози худшинос ва боахлоқ хизмат мекунад. Афкори ин мутафаккирон, ки бо таҷриба ва муҳити зист пайвастагии қавӣ дорад, нақши муҳим дар таҳкими тарбияи насли ҷавон ва рушду таҳкими маърифат ва маънавияти ҷомеа дорад, ҷамъбаст намудааст, унвонҷӯи номбурда.

Хулоса аз 6 банд иборат буда муҳтавои асосии онҳо дар 10 интишороти илмӣ муҳаққиқ вабаста ба мавзуи диссертатсия оварда шудааст.

Аҳаммияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо: Арзиши илмӣ ва амалии кори диссертатсионӣ дар навгони илмӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот инъикос ёфтаанд, ки нуктаҳои зерин онҳоро ифода мекунад:

- андешаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои XII- XIII оид ба масъалаҳои таълим ва тарбияи насли наврас баррасӣ карда шуданд;

- шароити мусоиди педагогӣ барои тарбияи ватандӯстии хонандагон бо истифодаи афкори педагогии мутафаккирони форсу тоҷики асрҳои XII- XIII, ки ба рушди шуури ватандӯстӣ ва ҳисси карзи шаҳрвандӣ дар хонандагони синфҳои болоӣ мусоидат мекунанд, муайян карда шуданд;

- сифатҳои шахсият тибқи ғояҳои мутафаккирони асрҳои XII- XIII, ки дар ташаккули шахсияти хонандагон таъсири мусбат мерасонанд, ошкор ва муайян карда шуданд;

- ҷанбаҳои асосии фаъолияти ҷаҳонӣ толибилмон ва устодон вобаста ба истифодаи андешаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои XII- XIII дар раванди корҳои таълимиву тарбиявӣ муайян карда шуд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзуи диссертатсия.

Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар семинарҳои илмӣ, конференсияҳои ҷумҳуриявӣ Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи А. Рӯдакӣ, Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти баррасӣ шудаанд.

Инчунин, натиҷаҳои кори илмӣ дар 13 интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд, ки аз онҳо 8 мақолаи илмӣ дар нашрияҳои илмӣ тақризшавандаи феҳристи тавсиянамудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 5 мақолаю маъруза дар маҷмуаҳои маводи конференсияҳои илмӣ ва нашрияҳои педагогии назди Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯйи ҷомеадаанд, ки муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос мекунанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия.

Тартиби таҳияи диссертатсия ва автореферат ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯйи ихтисос, номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмӣ чопшуда мувофиқ буда, автореферати он мазмунӣ мухтасари диссертатсияро ифода карда, тасаввуроти аниқро роҷеъ ба моҳияти таҳқиқоти баанҷомрасида ва натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф медиҳад.

Натиҷаҳои бадастомада, эътимодноки, хулосаву тавсияҳо тибқи талаботи Комиссия ва Дастурамал аз ҷиҳати илмӣ методӣ асоснок карда шуда, ба микдори кофӣ бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, мисолҳо ва ҷадвалу диаграммаҳо таъмин аст.

Диссертатсия тибқи муқаррароти Дастурамал фаҳмо, бо забони равони тоҷикӣ, босаводона навишта шуда, тартиби таҳия, ҷобачогузории қисмҳои алоҳидаи он, робитаи мантиқӣ ва муттасилӣ ба пуррагӣ риоя гардидааст. Дар хусуси ҳар як боб ва дар маҷмӯъ, ба рисола хулосаҳои возеҳи дарқорӣ бароварда шудаанд.

Аutoreферат, ки аз диссертатсия бармеояд, ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2024, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Бо вучуди баҳои мусбате, ки дар тақриз баён гардид, дар рисолаи мазкур баъзе камбудихо низ ҷой доранд, ки дар байни онҳо ҳолатҳои зеринро метавон номбар кард:

1. Тадқиқот асосан ба афкори мутафаккирони асрҳои XII–XIII таъя кардааст ва шояд барои истифода ё баррасии таҷрибаҳои муосири педагогӣ таҳлилҳои ақидаҳои мутафаккирони муосирро низ овардан аз манфиат ҳолӣ набуд.

2. Ба фикри мо озмоишҳо ва таҷрибаҳои анҷомдодашуда шояд танҳо дар доираи муассисаҳои муайян сурат гирифта бошанд, ки ин метавонад ба маҳдудияти натиҷагирӣ ва паҳншавии натиҷаҳо оварад.

3. Дар диссертатсия камбудихои техникаӣ ночиз ба назар мерасанд, ки онҳо низ ислохталабанд.

Эродҳо ва камбудихои зикргардида, дар маҷмӯъ, аҳаммияти назариявӣ амалии диссертатсияи мазкурро коста намеkunанд ва ба мухтавои қор таъсири манфии зиёд намерасонанд.

Хулосаи чамъбастӣ

1. Таҳқиқоти унвончӯ Фарзонаи Сайфиддин бо мақсади омӯзиш ва таҳлили афкори педагогӣ ва тарбиявии мутафаккирони форсу-тоҷики асрҳои XII-XIII, аз ҷумла Низомии Ганҷавӣ, Ибни Туфайл, Саъдӣ ва дигарон гузаронида шуда, аҳамияти ин мероси фарҳангиву илмиро дар тарбияи маънавӣ ва ахлоқии насли наврас дар шароити муосири таълим таъкид мекунад.

2. Аз натиҷаҳои таҳқиқ бармеояд, ки андешаҳои ин мутафаккирон бо назари инсонсозӣ, ахлоқпарварӣ ва худшиносӣ зич алоқаманд буда, барои ташаккули шахсияти солим, боэътимод ва маърифатнок дар насли ҷавон заминаи назариявӣ ва амалии устувор фароҳам меоранд. Осори онҳо, махсусан «Ҳай ибни Яқзон»-и Ибни Туфайл, ҳамчун намунаи ибрати таълимӣ ва тарбиявӣ хислатҳои неку хуби инсонӣ, аз ҷумла адолат, покизагӣ, часорат ва ростқавлӣро тарғиб намуда, роҳи расидан ба камолоти маънавиро нишон медиҳанд.

3. Муҳимтарин паҳлуи ин таҳқиқот истифодаи усулҳо ва методҳои педагогии асрҳои миёна дар заминаи таълиму тарбияи насли наврас дар мактабҳо ва оилаҳои муосир мебошад, ки метавонад дар рушди худшиносии миллӣ, эҳсоси ватандӯстӣ ва афзоиши маърифатнокӣ нақши муассир дошта бошад.

4. Дар маҷмӯъ, омӯختани мероси маънавиву педагогии ниёгон барои таҳкими асосҳои ахлоқӣ ва маънавии наврасону ҷавонон, ҳамзамон ба ҳайси роҳи устувор ба сӯи таҳкими давлат ва наҷоти миллат арзёбӣ мегардад. Аз ин рӯ, ҷорӣ кардани ин афкор ва таълимоти пешина дар системаи муосири таълимӣ ва тарбия ҳамчун воситаи муҳими рушди инсон ва ҷомеа пешниҳод мешавад.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Фарзонаи Сайфиддин дар мавзӯи «Аҳамияти педагогии афкори мутафаккирони асрҳои XII-XIII дар тарбияи насли наврас дар шароити муосири таҳсилот», ки барои барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа PhD, доктор аз рӯйи ихтисоси 6D010301-Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод гардидааст, дар сатҳи баланди илмӣ ба анҷом расида, ба талаботи бандҳои 31,33,34 ва 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2024, №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси номбаршуда мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Аюбзода Манижа Зокир, номзади
илмҳои педагогӣ, дотсенти
кафедраи умумидонишгоҳии

забонҳои хориҷии МДТ “ДДХ ба
номи академик Б. Ғафуров

« 8 » 07 соли 2025.

Суроға: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Хучанд, шаҳраки 31, бинои 31,
х. 46. E-mail: ayubova1989@list.ru,
телефон: +992 (93) 935 – 00 – 35

Имзои Аюбзода М.З.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо ва
коргузории МДТ “ДДХ ба номи
академик Б.Ғафуров”

Сайдуллозода З.С.

Суроғаи муассиса:

735700 Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Хучанд, гузаргоҳи Мавлонбеков 1,
МДТ “ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров”

Телефон: +992 (93) 935 – 00 – 35, E-mail: ayubova1989@list.ru

« 8 » 07 соли 2025.